

Referanser: KM 11/08, KM 06/09, KM 11/10, KM 11/11, KM 04/14, KM 13/16, KM 15/18, KR 52/18, KR 05/19.

Arkivsak: 18/03058-21

Regler for valg av Kirkerådet

Sammendrag

Kirkemøtet har behandlet regler for valg av Kirkerådet en rekke ganger, blant annet i 2008, 2009, 2010, 2011 og 2014. Bakgrunnen for dette har vært at de krav som har vært fastsatt i kirkeloven for sammensetningen av Kirkerådet, har gjort det vanskelig å finne en ideell ordning for valggjennomføringen.

Kirkemøtet vedtok i 2018 at Kirkerådets sammensetning skal endres fra valget av nytt Kirkeråd i 2020, jf. sak KM 15/18. Den nye sammensetningen innebærer at valgreglene må endres. Som følge av at Kirkerådet blant annet skal bestå av elleve leke medlemmer, ett fra hvert bispedømme, er det mulig å forenkle reglene. Samtidig er det også et spørsmål om hvordan en kan lage gode regler som sikrer kjønnsbalansen og representasjon av unge under 30 år.

Kirkerådet sendte høsten 2018 et høringsnotat med forslag til nye regler for valg av Kirkerådet til bispedømmerådene og Bispemøtet, med høringsfrist 15. desember 2018. I høringen var det bred oppslutning om at lederen skal velges i en særskilt valgomgang, at de andre medlemmene av Kirkerådet skal velges i to valgomganger og at varamedlemmene skal velges i en egen valgomgang. Kirkerådet fremmer på denne bakgrunn et forslag til nye regler for valg av Kirkerådet.

Kirkeloven fastslår at det skal velges personlige varamedlemmer til Kirkerådet. På bakgrunn av innspill fra høringsinstansene, ønsker Kirkerådet at varamedlemmene for prester skal velges i nummerert rekkefølge. Kirkerådet fremmer derfor forslag om dette med virkning fra det tidspunktet kirkeloven oppheves (forslag til vedtak II). Fordi dette ikke er mulig innenfor någjeldende kirkelov, foreslår Kirkerådet å videreføre ordningen med at det velges personlige varamedlemmer for prester frem til kirkeloven oppheves. Denne midlertidige ordningen er omtalt i forslag til vedtak I § 3-4 fjerde punktum.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

I

Kirkemøtet fastsetter følgende regler for valg av Kirkerådet med hjemmel i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (kirkeloven) § 25 sjette ledd:

Regler for valg av Kirkerådet

Kapittel 1. Kirkerådets sammensetning og valgperiode

§ 1-1. Kirkerådets sammensetning

Kirkerådet består av:

- a) elleve leke medlemmer, ett fra hvert bispedømme, valgt av Kirkemøtet,
- b) en lek kirkelig tilsatt valgt av Kirkemøtet,
- c) fire prester valgt av Kirkemøtet og
- d) en biskop valgt av Bispemøtet.

For hvert av medlemmene skal det velges ett varamedlem.

Kirkerådets medlemmer og varamedlemmer må være medlemmer av Kirkemøtet.

§ 1-2. Valgperiode. Nyvalg i valgperioden.

Kirkerådets valgperiode er fire år fra Kirkemøtets første møte i bispedømmerådernes valgperiode frem til Kirkemøtets første møte i den påfølgende valgperioden.

Kirkerådet tiltrer umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted. Ved nyvalg innenfor valgperioden tiltrer Kirkerådet straks det er valgt.

Mistillit til Kirkerådets leder eller samlet til alle medlemmene av Kirkerådet som er valgt av Kirkemøtet, kan fremmes av minst ett medlem av Kirkemøtet.

Hvis mistillitsforslaget får alminnelig flertall, skal det velges en ny leder eller et nytt Kirkeråd for resten av valgperioden.

Kapittel 2. Nominasjon

§ 2-1. Nominasjonskomité

Kirkemøtet velger en nominasjonskomité på sitt siste møte i bispedømmerådernes valgperiode. Nominasjonskomiteen skal bestå av tre leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt og en prest. En av disse skal være under 30 år. Komiteen velger selv leder. En tilsatt i Kirkerådets sekretariat er sekretær for komiteen.

Ved nyvalg og suppleringsvalg innenfor Kirkerådets valgperiode skal Kirkemøtets valgkomité fungere som nominasjonskomité for valget.

§ 2-2. Forslag på kandidater

Nominasjonskomiteen ber bispedømmerådene om å foreslå fem av sine leke medlemmer som kandidater i prioritert rekkefølge, inkludert den leke kirkelig tilsatte på ønsket plass. Alle prester i Kirkemøtet er å anse som kandidater til Kirkerådet. Fra bispedømmene i Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bør minst en av de foreslåtte kandidatene være same.

Bispedømmerådene kan også komme med forslag til lederkandidater overfor nominasjonskomiteen.

Ved nyvalg i valgperioden ber valgkomiteen Kirkemøtets medlemmer om å fremme forslag til kandidater innen en frist.

Ved suppleringsvalg i valgperioden ber valgkomiteen vedkommende bispedømmeråd om å fremme forslag til en til to kandidater.

Kirkemøtets medlemmer kan fremme forslag til kandidater under Kirkemøtet.

§ 2-3. Valgliste ved valg av Kirkerådets leder og øvrige medlemmer

Nominasjonskomiteen fremmer på grunnlag av bispedømmerådernes prioriteringer en valgliste med:

- a) forslag til kandidater til leder av Kirkerådet, i alfabetisk rekkefølge,
- b) forslag til tre leke kirkelig tilsatte, i alfabetisk rekkefølge,
- c) de elleve prestene, ordnet bispedømmevis, og
- d) forslag til 33 leke kandidater, tre fra hvert bispedømme, ordnet bispedømmevis og i alfabetisk rekkefølge.

Kandidatene føres opp på listen med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet, alder, bispedømme og relevante opplysninger om kandidatene.

Nominasjonskomiteen skal sikre at hvert kjønn er representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på valglisten. Tilsvarende skal nominasjonskomiteen så langt det er mulig sikre at det er en andel kandidater under 30 år på minst 20 prosent.

Ved nyvalg i valgperioden kommer første til tredje ledd til anvendelse så langt de passer.

Ved suppleringsvalg i valgperioden skal valgkomiteen fremme forslag på en til to kandidater til den plassen som står ubesatt.

Kandidater foreslått etter § 2-2 siste ledd skal føres opp på valglisten. Valgkomiteen kan også selv føre opp kandidater på listen. Kandidatene ført opp på valglisten etter dette ledd er ikke omfattet av kravet i tredje ledd.

§ 2-4. Valgliste ved valg av Kirkerådets varamedlemmer

Etter at Kirkerådets leder og øvrige medlemmer er valgt av Kirkemøtet, fremmer valgkomiteen en valgliste med:

- a) forslag til 22 leke kandidater, to fra hvert bispedømme, i alfabetisk rekkefølge,
- b) forslag til tre leke kirkelig tilsatte kandidater, i alfabetisk rekkefølge, og
- c) de sju prestene som ikke har blitt valgt, ordnet bispedømmevis.

Reglene i § 2-3 annet til sjette ledd kommer så langt de passer til anvendelse ved utarbeidelsen av valglisten.

Kapittel 3. Valg

§ 3-1. Valgkomiteen. Hemmelig valg.

Valgkomiteen leder valget og foretar valgoppgjøret.

Valgkomiteen sørger for stemmesedler til den enkelte valgomgang. Stemmegivningen kan i stedet gjennomføres ved bruk av elektronisk møtesystem. Stemmegivningen er hemmelig.

§ 3-2. Valg av leder

Kirkemøtet velger først leder av Kirkerådet blant Kirkemøtets leke medlemmer ved særskilt avstemning. Det skal avgis stemme på én kandidat. Det er også adgang til å stemme blankt. Hvis ingen ved første stemmegivning får flertall av

de stemmer som er avgitt, holdes ny stemmegivning. Ved denne skal det bare stemmes på de to som ved første stemmegivning har fått flest stemmer.

Lederen velges for to år. Ved nyvalg velges lederen ut funksjonsperioden. Lederen kan gjenvelges. Kirkerådet velger selv nestleder for en periode på to år.

§ 3-3. Valg av øvrige medlemmer

Etter valget av leder velger Kirkemøtet først fem leke medlemmer, lek kirkelig tilsatt og to prester. De leke medlemmene skal velges fra bispedømmene leder ikke ble valgt fra. Det skal avgis stemme på inntil fem leke kandidater, en lek kirkelig tilsatt og to prester. Det er også adgang til å stemme blankt. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

Etter at resultatet av ovenstående valg foreligger, foretas valg av de resterende fem leke medlemmer og to prester. De leke medlemmene velges fra bispedømmene leder og de fem leke medlemmene ikke ble valgt fra. Det skal avgis stemme på inntil fem leke kandidater og to prester. Det er også adgang til å stemme blankt. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

§ 3-4. Valg av varamedlemmer

Etter valget av Kirkerådets leder og øvrige medlemmer velger Kirkemøtet varamedlemmer i en egen valgomgang. For de leke medlemmene skal det velges ett personlig varamedlem fra hvert bispedømme. For lek kirkelig tilsatt skal det velges ett personlig varamedlem. For prestene skal det velges fire personlige varamedlemmer. I valgomgangen skal det avgis stemme på inntil elleve leke kandidater, en lek kirkelig tilsatt og fire prester. Det er også adgang til å stemme blankt. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

Kapittel 4. Forskjellige bestemmelser

§ 4-1. Stemmelijkheid. Forkasting av stemmesedler.

Ved stemmelikhet gjøres det omvalg mellom kandidatene som har fått like mange stemmer. Ved fortsatt stemmelikhet treffes avgjørelsen ved loddtrekning. Valgkomiteen skal forkaste stemmesedler som er feil utfylt.

§ 4-2. Uttreden og fratredelse

Reglene i kirkeloven § 7 gjøres tilsvarende gjeldende for Kirkerådet.

Hvis Kirkemøtet vedtar mistillit til Kirkerådets leder eller til alle medlemmene av Kirkerådet som er valgt av Kirkemøtet, plikter vedkommende å tre ut av rådet fra det tidspunkt ny leder av Kirkerådet eller nytt Kirkeråd er valgt.

Har Kirkemøtet vedtatt mistillit til sittende leder i Kirkerådet, vil vedkommende være utelukket fra å stille til gjenvalg. Har Kirkemøtet vedtatt mistillit samlet til alle medlemmene av Kirkerådet som er valgt av Kirkemøtet, vil fratredende medlemmer, inkludert leder, kunne stille til gjenvalg.

§ 4-3. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i reglene.

§ 4-4. Ikrafttredelse

Reglene trer i kraft fra det tidspunkt Kirkerådet bestemmer. Samtidig oppheves regler 14. november 1997 nr. 4862 for valg av Kirkeråd.

II

Når kirkeloven oppheves gjøres følgende endringer i regler for valg av Kirkerådet:

§ 3-4 fjerde punktum skal lyde:

For prestene skal det velges *fire varamedlemmer i nummerert rekkefølge*.

§ 4-2 første ledd skal lyde:

Reglene i *kirkeordningen § 17* gjøres tilsvarende gjeldende for Kirkerådet.

Under forutsetning av at kirkeloven oppheves i tråd med forslaget til ny trossamfunnslov, trer endringen i kraft fra det tidspunkt kirkeloven oppheves og kirkeordningen trer i kraft.

Innhold

Regler for valg av Kirkerådet	1
Saksorientering	5
1. Innledning	5
2. Tidligere regler	6
3. Flertallsvalg eller forholdstallsvalg	7
4. Valg av Kirkerådets leder	8
5. Valg av andre medlemmer til Kirkerådet	9
6. Valg av varamedlemmer	11
7. Nominasjonsordning	14
8. Andre bestemmelser	17
9. Konsekvenser for kjønn og likestilling	19
10. Økonomiske og administrative konsekvenser	20

Saksorientering

1. Innledning

Kirkemøtet har behandlet regler for valg av Kirkerådet en rekke ganger, blant annet i 2008, 2009, 2010, 2011 og 2014. Bakgrunnen for dette har vært at de krav som har vært fastsatt for sammensetningen av Kirkerådet, har gjort det vanskelig å finne en ideell ordning for valggjennomføringen.

Kirkemøtet vedtok i 2018 at Kirkerådets sammensetning skal endres fra valget av nytt Kirkeråd i 2020, jf. sak KM 15/18. Kirkerådet skal bestå av ett lekt medlem fra hvert bispedømme, en lek kirkelig tilsatt, fire prester og en biskop valgt av Bispemøtet. Videre har Kirkemøtet vedtatt at Kirkerådets leder skal velges blant Kirkemøtets leke medlemmer, samt at Kirkerådets medlemmer også må være medlemmer av Kirkemøtet. Kirkemøtet vedtok også at det skal velges ett personlig varamedlem per medlem i Kirkerådet.

Den nye sammensetningen innebærer at valgreglene må endres. Som følge av at Kirkerådet blant annet skal bestå av elleve leke medlemmer, ett fra hvert

bispedømme, er det mulig å forenkle reglene. Samtidig er det også et spørsmål om hvordan en kan lage gode regler som sikrer kjønnsbalansen og representasjon av unge under 30 år.

I utarbeidelsen av reglene er det ulike hensyn som må veies mot hverandre. Et viktig demokratisk prinsipp er at flertallet skal styre, noe som taler for at reglene legger til rette for at Kirkemøtet kan velge de personene de vil, uten altfor mange begrensninger. Videre er det et valgfaglig prinsipp at valgprosedyrene skal være enkle og gjennomsiktede. Det taler for at reglene forenkles, sammenlignet med dagens regler. Et annet moment som inngår i vurderingen er Kirkemøtets målsetninger om at det skal være minst 40 prosent av hvert kjønn og minst 20 prosent under 30 år i alle råd og utvalg. Et annet prinsipp dreier seg om ivaretagelsen av mindretall, slik at også et mindretall har en representasjon i styrende organer. Dette prinsippet har som hensikt å sikre at de styrende organer avspeiler bredden i Den norske kirke, slik at også personer som er i et mindretall kan la sin stemme bli hørt.

Kirkerådet skal for ordens skyld presiseres at reglene for valg av Kirkerådet primært regulerer valget av de medlemmene av Kirkerådet som blir valgt av Kirkemøtet. Etter kirkeloven § 25 første ledd skal også Bispemøtet velge en biskop med varamedlem til Kirkerådet. Kirkemøtet har tradisjonelt overlatt detaljene rundt valget av biskop med vararepresentant til Bispemøtet selv. Bispemøtet har i sin forretningsorden § 6 fastsatt at Bispemøtets preses er medlem av Kirkerådet. Kirkerådet legger til grunn at dette vil være naturlig å videreføre. Bispemøtet har i sin høringsuttalelse gitt uttrykk for at Bispemøtet er glad for at dette foreslås videreført.

Kirkerådet sendte 18. september 2018 et høringsnotat med forslag til nye regler på høring til bispedømmerådene og Bispemøtet med høringsfrist 15. desember 2018. Ved høringsfristens utløp var det innkommet tolv høringsuttalelser. Møre biskop, Møre bispedømmeråd, Borg bispedømmeråd, Tunsberg bispedømmeråd, Agder og Telemark bispedømmeråd og Oslo bispedømmeråd avga hørings svar etter fristen, men disse er likevel tatt til behandling.

2. Tidligere regler

Valgene til og med 2006 ble gjennomført på en måte som bar preg av oppnevning, ved at nominasjonskomiteens forslag, der kandidatene var oppført i *prioritert* rekkefølge og i hovedsak i samsvar med bispedømmerådenes prioriteringer, ble også langt på vei resultatet av avstemningen. Kirkemøtet vedtok derfor i 2008 at kandidatene skulle settes opp i *alfabetisk* rekkefølge (sak KM 11/08).

Kirkemøtet 2009 fastsatte regler for valg av Kirkeråd 2010 (sak KM 06/09). Kirkemøtet gikk her inn for å øke antall valgrunder fra tre til fem for dermed å få større grad av reelt valg i hver runde, og kandidatene skulle settes opp i alfabetisk rekkefølge. Målsetningen var å øke Kirkemøtets innflytelse over valgresultatet.

Valget i 2010 ble et tydeligere reelt valg, men medførte at valgmulighetene ble færre jo lenger ut man kom i valget. Dette reduserte valgfriheten for den kategorien som ble valgt sist. Til Kirkemøtet 2011 la Kirkerådet derfor frem forslag som tok sikte på å forenkle valggjennomføringen, da fem valgømganger ble opplevd som noe omstendelig.

Valget 2012 ble gjennomført i tre valgomganger. Opptellingen etter annen valgomgang ble først gjennomført på en måte som det ble stilt spørsmål ved. Reglene på dette punkt var ikke entydige og kunne dermed misforstås. Kirkemøtet vedtok enstemmig å foreta nytt valgoppgjør, jf. KM 2.7/12.

På bakgrunn av erfaringene 2012, fremmet Kirkerådet et forslag om endringer i valgreglene for Kirkemøtet i 2014. Kirkemøtet videreførte tre valgomganger, men fastsatte nye regler for hvordan valgoppgjøret skulle foretas. Disse reglene ble benyttet ved valget av Kirkerådet i 2016.

I forbindelse med lovendringene i kirkeloven fra 2017 ble kirkeloven § 25 endret slik at myndigheten til å fastsette Kirkerådets sammensetning ble lagt til Kirkemøtet. Kirkemøtet 2016 behandlet et forslag om å gjøre noen endringer i reglene for valg av Kirkerådet for å tydeliggjøre at Kirkerådet kan ansvarliggjøres ved at det skiftes ut i valgperioden ved mistillit. I den forbindelse sluttet kirkemøtekomiteen seg til Kirkerådets forslag om å foreta en ny gjennomgang av reglene for valg og sammensetning av Kirkerådet før valget i 2020, jf. komitémerknad nr. 2 i sak KM 08/16.

Kirkemøtet 2018 behandlet en sak om Kirkemøtets sammensetning etter 2020, hvor det ba Kirkerådet fremme valgregler i tråd med den endrede sammensetningen til Kirkemøtet i 2019.

3. Flertallsvalg eller forholdstallsvalg

Forslag i høringsnotatet

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet at Kirkerådet fortsatt skal velges ved flertallsvalg. Et flertallsvalg innebærer at det er flertallet av Kirkemøtets medlemmer som avgjør hvem som skal sitte i Kirkerådet. Det forhold at Kirkemøtet i 2019 formodentlig vil bli valgt ved forholdstallsvalg (listevalg), kan tilsi at det også bør åpnes for at Kirkerådets leke medlemmer velges ved forholdstallsvalg, hvor registrerte nomineringsgrupper og andre grupper gis anledning til å fremme lister. I så tilfelle ville det antagelig være mest naturlig at det ble gjennomført forholdstallsvalg på de leke medlemmene, med unntak av leder, og flertallsvalg på prester og lek kirkelig tilsatt. En ordning med forholdstallsvalg ville innebære at de grupperingene som fremmer lister ville bli proporsjonalt representert i Kirkerådet, noe som ville sikret mindretallsrepresentasjon og bidra til at bredden i Kirkemøtet blir avspeilet i Kirkerådet. En ordning som åpner opp for forholdstallsvalg, ville etter Kirkerådets vurdering gitt den beste representasjonen av Kirkemøtets mindretall i Kirkerådet. Samtidig antas det at det vil være for tidlig å introdusere forholdstallsvalg ved valg av Kirkerådet nå. Kirkerådet valgte derfor ikke å fremme forslag om dette i høringen.

Høringsinstansenes tilbakemeldinger

Alle høringsinstansene som uttalte seg om spørsmålet, ga sin tilslutning til at Kirkerådet velges gjennom flertallsvalg, og at det ikke innføres en ordning med forholdstallsvalg nå. *Bispemøtet* uttalte:

Bispemøtet er enige med Kirkerådet i at det er vanskelig å innføre en slik ordning [med forholdstallsvalg], ettersom dette krever egne lister for valg av Kirkeråd og ikke alle grupperinger i kirkedemokratiet av ulike årsaker ønsker å stille egne lister. Bispemøtet mener likevel at det bør sees på hvordan man

kan sikre en mindretallsrepresentasjon i Kirkerådet uten at dette må skje utelukkende som en gest fra flertallet (...).

Sør-Hålogaland biskop og Tunsberg biskop ga sin tilslutning til at det bør ses på hvordan mindretallsrepresentasjon i Kirkerådet kan sikres uten at det må skje utelukkende som en gest fra flertallet.

Kirkerådets vurderinger

Når det gjelder spørsmålet om hvordan man kan sikre en mindretallsrepresentasjon i Kirkerådet «uten at dette må skje utelukkende som en gest fra flertallet», er det ikke uten videre lett å innfri dersom man samtidig skal gjennomføre valget som et flertallsvalg. Ulike typer forholdstallsvalg, slik som listevalg og preferansevalg, er de valgordninger som sikrer en best mulig representativitet. Høringsinstansene er enig i at forholdstallsvalg, antakelig i betydningen listevalg, ikke er løsningen på nåværende tidspunkt. Selv om preferansevalg vil kunne sikre mindretallsrepresentasjon på en god måte, vil det komplisere gjennomføringen av valg til Kirkerådet betydelig. Kirkerådet vil ikke anbefale en valgordning med preferansevalg ved valg av Kirkerådet. Kirkerådet vil imidlertid igjen understreke at det er et viktig hensyn å sikre mindretallsrepresentasjon i Kirkerådet, selv om det ikke uten videre kan gjøres gjennom en valgordning med flertallsvalg.

På bakgrunn av høringsinstansenes tilbakemeldinger, opprettholder Kirkerådet forslaget om at Kirkerådet fortsatt skal velges ved flertallsvalg.

4. Valg av Kirkerådets leder

Forslag i høringsnotatet

Kirkemøtet har bestemt at lederen av Kirkerådet skal velges blant Kirkemøtets leke medlemmer. Kirkerådet la i høringsnotatet til grunn at leder fortsatt bør velges i en særskilt avstemning før resten av rådet velges. Hvis ingen ved første stemmegivning får flertall av de stemmer som er avgitt, holdes ny stemmegivning. Ved denne skal det bare stemmes på de to som ved første stemmegivning har fått flest stemmer. Kirkerådet foreslo også å videreføre ordningen hvor leder velges for to år av gangen. En eventuell endring av dette vil medføre behov for endringer i regler 14. november 1997 nr. 1541 for Kirkerådets virksomhet § 1 nr. 1 og eventuelt tilsvarende bestemmelser i statutter for Mellomkirkelig råd og statutter for Samisk kirkeråd.

Høringsinstansenes tilbakemeldinger

Alle høringsinstansene som uttalte seg om spørsmålet, ga tilslutning til forslaget i høringsnotatet.

Kirkerådets vurderinger

Kirkerådet opprettholder forslaget om at valg av Kirkerådets leder foretas i en særskilt avstemning og at leder velges for to år, jf. forslaget i § 3-2.

5. Valg av andre medlemmer til Kirkerådet

Forslag i høringsnotatet

Den nye sammensetningen av Kirkerådet som ble vedtatt av Kirkemøtet i 2018 medfører at alle bispedømmene blir representert gjennom valget av de leke medlemmene. Dermed er det ikke behov for å videreføre kompliserte opptellingsregler som både skal sikre at de ulike kategoriene og alle bispedømmene blir representert. Det gir muligheter for forenkling.

Valget av Kirkerådet kan, på grunn av den nye sammensetningen, gjennomføres på mange forskjellige måter. I høringsnotatet ble to alternativer vurdert.

Alternativ 1

Alternativ 1 går ut på at valget gjennomføres på følgende måte:

1. Kirkemøtet velger leder ved flertallsvalg i en særskilt avstemning.
2. Kirkemøtet velger alle de andre medlemmene ved flertallsvalg (de ti resterende leke medlemmene, dvs. ett fra hvert av bispedømmene leder ikke er valgt fra, fire prester og en lek kirkelig tilsatt).
3. Kirkemøtet velger varamedlemmene i en egen valgomgang, se kapittel 6 nedenfor.

Dette alternativet vil forenkle gjennomføringen av valget. Dette var et hensyn det ble lagt vekt på da Kirkerådets sammensetning ble vedtatt endret. En slik forenkling vil medføre at valgprosedyrene blir enklere og mer gjennomsiktede. De kandidatene som får flest stemmer innen hver kategori (lek, lek kirkelig tilsatt, prest) vil bli valgt. Reglene vil i større grad enn tidligere legge til rette for at Kirkemøtet kan velge de kandidatene de ønsker, med færre begrensninger enn tidligere. Men med to valgomganger vil Kirkemøtet ikke kunne sikre kjønnsbalanse, representasjon av unge under 30 år eller mindretallsrepresentasjon. Det blir derfor opp til Kirkemøtets medlemmer å vurdere slike hensyn, ved siden av vurderinger av hvem de synes er best egnet til å bli valgt til Kirkerådet.

Alternativ 2

Alternativ 2 innebærer at valget gjennomføres på følgende måte:

1. Kirkemøtet velger leder i en særskilt avstemning.
2. Kirkemøtet velger fem leke medlemmer, to prester og en lek kirkelig tilsatt.
3. Kirkemøtet velger de fem resterende leke medlemmene og to prester.
4. Kirkemøtet velger varamedlemmene i en egen valgomgang, se kapittel 6 nedenfor.

Dette alternativet har en valgomgang mer enn i alternativ 1. Samtidig legger alternativet til rette for at Kirkemøtet kan ivareta sine målsetninger om at det skal være minst 40 prosent av hvert kjønn og minst 20 prosent under 30 år i Kirkerådet, ved at det får mulighet til å se an valgresultatet fra andre valgomgang før de siste medlemmene velges. Dersom Kirkerådet etter den første valgomgangen ligger an til å få overrepresentasjon av et kjønn og manglende representasjon av unge under 30 år, vil Kirkemøtet få anledning til å avgi stemmer på kandidater som vil kunne gjøre Kirkerådet mer balansert. Kirkerådet pekte på at det vil kunne bidra til å sikre at Kirkerådets medlemmer er med å avspeile bredden av medlemmer i Kirkemøtet.

Innenfor dette alternativet, ba Kirkerådet høringsinstansene særskilt om å vurdere antallet medlemmer som bør velges i henholdsvis andre og tredje valgomgang innenfor hver kategori.

Høringsinstansenes tilbakemeldinger

Det var bred oppslutning blant høringsinstansene om alternativ 2. *Bispemøtet, Nord-Hålogaland biskop, Nord-Hålogaland bispedømmeråd, Hamar biskop, Hamar bispedømmeråd, Sør-Hålogaland biskop, Bjørgvin bispedømmeråd, Stavanger bispedømmeråd, Nidaros bispedømmeråd, Møre biskop, Møre bispedømmeråd, Borg bispedømmeråd, Agder og Telemark bispedømmeråd og Oslo bispedømmeråd* gikk alle inn for dette alternativet. Dette ble i hovedsak begrunnet med at en slik ordning i større grad enn alternativ 1 ivaretar mulighetene for å ta hensyn til en bredde, både når det gjelder kjønnsbalanse, ungdomsrepresentasjon og mindretallsrepresentasjon i Kirkerådets sammensetning. *Hamar biskop og Hamar bispedømmeråd* uttalte:

Hamar biskop og Hamar bispedømmeråd vil peke på at det samtidig kan bli krevende å ivareta tanken om bredde i Kirkerådets sammensetning, i den tredje valgomgangen. Demokrati er som kjent ikke bare at flertallet styrer, men at det også tas tilbørlig hensyn til helheten. Både kjønn, alder og bredde i kirkepolitiske synspunkt reflekteres i høringsnotatet som forhold som må tas i betraktning i den tredje valgomgangen. Spørsmålet er om det kan bli for mange hensyn som skal ivaretas, og om det også kan skje at de ulike hensynene spilles ut mot hverandre, slik at man i realiteten i denne valgomgangen ikke får et resultat som medfører en god nok bredde i sammensetningen av Kirkerådet. Hamar biskop og Hamar bispedømmeråd mener det mest sårbare i dette er ungdomsrepresentasjonen, og at det er grunn til å vurdere særskilt om målsetningen om at 20 prosent av medlemmene i Kirkerådet bør være under 30 år, altså minst 3-4 av medlemmene, er mulig å ivareta gjennom den foreslåtte valgordningen, eller om det bør tas egne grep for å sikre en slik representasjon.

Det var bare *Sør-Hålogaland bispedømmeråd* og *Presteforeningen* som gikk inn for alternativ 1. *Sør-Hålogaland bispedømmeråd* begrunnet dette «i hensynet til forenkling og oversikt», mens *Presteforeningen* uttalte:

Presteforeningen støtter alternativ 1 (...). Hensynet er ikke først og fremst å forenkle valget, men at valget av medlemmer fra alle bispedømmer og kategorier er like fritt. Dersom en fordeler valget på to valgomganger, vil hensynet til kjønns- og alderssammensetning lett kunne styre den andre valgomgangen mer enn den første. Presteforeningen mener det er nominasjonen og nominasjonskomiteens prioritering av kandidater som må ivareta kjønnsbalanse og aldershensyn.

Det var bred oppslutning blant høringsinstansene om at det innenfor alternativ 2 skulle velges fem leke kandidater, to prester og en lek kirkelig tilsatt i andre valgomgang og fem leke kandidater og to prester i tredje valgomgang. Unntaket var Hamar biskop og Hamar bispedømmeråd, som gikk inn for at «en i andre valgomgang velger seks representanter, og at fire representanter velges i tredje valgomgang.»

Kirkerådets vurderinger

På bakgrunn av høringen, går Kirkerådet inn for en ordning i tråd med alternativ 2 med valg av andre medlemmer av Kirkerådet enn lederen i to valgomganger.

Når det gjelder Hamar biskop og Hamar bispedømmeråds spørsmål om det bør tas egne grep for å sikre ungdomsrepresentasjon, viser Kirkerådet til at Kirkemøtet tok stilling til et spørsmål om det bør være en egen ungdomskvote i sin behandling av saken om Kirkerådets sammensetning i 2018. Kirkemøtet valgte ikke å etablere en egen kvote, men en samlet kirkemøtekomité stilte «seg bak at man skal tilstrebe at to av Kirkerådets medlemmer skal være under 30 år på valgtidspunktet» (protokollen fra Kirkemøtet 2018 side 295). Kirkemøtet vedtok også at lederen av Utvalg for ungdomsspørsmål skal møte i Kirkerådet med tale- og forslagsrett. Kirkerådet forholder seg til Kirkemøtets vedtak i 2018.

Kirkerådet opprettholder også forslaget om at det velges fem leke medlemmer, to prester og en lek kirkelig tilsatt i andre valgomgang, og at det velges fem leke medlemmer og to prester i tredje valgomgang.

6. Valg av varamedlemmer

Forslag i høringsnotatet

Varamedlemmer kan enten velges som personlige varamedlemmer som er knyttet til det enkelte medlem, eller som varamedlem i nummerert rekkefølge per kategori. Fordi det er fastsatt at alle bispedømmer skal være representert i Kirkerådet gjennom de leke medlemmene, er det nødvendig å ha personlige varamedlemmer for disse. Det samme gjelder for lek kirkelig tilsatt, som følge av at det er én plass. For prestene i Kirkerådet er det imidlertid teknisk mulig å innføre en ordning med varamedlemmer i nummerert rekkefølge (1. varamedlem, 2. varamedlem osv.) gjeldende fra det tidspunktet kirkeloven oppheves og ny trossamfunnslov vil tre i kraft, ventelig 1. januar 2020. Det kunne sikre en større kontinuitet i vararepresentasjonen blant prestene. Kirkemøtet har fastsatt at det skal velges ett personlig varamedlem per medlem i Kirkerådet, jf. sak KM 15/18.

Etter gjeldende ordning blir den kandidaten som har fått nest flest stemmer blant de leke kandidatene, valgt som varamedlem. Tilsvarende gjelder for lek kirkelig tilsatt. Varamedlem for prest i Kirkerådet er varamedlemmet til vedkommende bispedømmeråd. Dette har sammenheng med kravet om at alle bispedømmerådene skal være representert i Kirkerådet.

Den nye sammensetningen sikrer at alle bispedømmerådene blir representert i Kirkerådet gjennom de leke medlemmene. Dermed vil varamedlemmene for både lek kirkelig tilsatt og prestene kunne velges blant Kirkemøtets valgte medlemmer. For prestenes del har det som konsekvens at åtte av de elleve prestene i Kirkemøtet blir enten medlem eller varamedlem av Kirkerådet.

Valget av varamedlemmer kan gjennomføres på i hvert fall to måter. En måte å gjennomføre valget på er å videreføre ordningen hvor den kandidaten som får nest flest stemmer blant kandidatene ved valget av medlemmer velges som varamedlem. Denne ordningen medfører en enkel valggjennomføring, ved at valget av varamedlemmer skjer samtidig med valget av medlemmer, i samme valgomgang. I en viss forstand kan ordningen bidra til å ivareta en mindretallsrepresentasjon, ved

at et mindretall som ikke blir valgt som medlemmer av Kirkerådet, får en viss representasjon gjennom varamedlemmer i rådet ved forfall. Samtidig tar ordningen ikke høyde for tilfeller hvor det ikke blir valgt varamedlemmer, for eksempel hvor det ikke blir avgitt stemmer på andre kandidater eller ikke er andre kandidater enn den kandidaten som blir valgt som medlem. For eksempel vil ikke valget av lek varamedlem fra det bispedømmet Kirkerådets leder kommer fra, være ivaretatt gjennom denne ordningen.

En annen måte det kan gjennomføres på er ved en særskilt avstemning med valg av varamedlemmene i etterkant av valget av de faste medlemmene. Denne ordningen vil være litt mer omstendelig enn det første alternativet, da det medfører en ekstra valgomgang. En fordel er at varamedlemmene i Kirkerådet også får en større støtte bak seg i Kirkemøtet. Valget vil antakelig bidra til at varamedlemmene som blir valgt i større grad vil stå for de samme standpunktene i aktuelle kirkelige spørsmål som de faste medlemmene, sammenlignet med i dag. Ordningen vil også sikre at alle de faste medlemmene får valgt varamedlemmer, slik at det er Kirkemøtet selv som velger alle varamedlemmene. Kirkerådet foreslo regler i tråd med denne ordningen.

Høringsinstansenes tilbakemeldinger

Blant høringsinstansene som uttalte seg til dette spørsmålet, gikk flertallet inn for at varamedlemmene velges i en egen valgomgang i tråd med forslaget i høringsnotatet. Dette gjelder *Bispemøtet, Agder og Telemark bispedømmeråd, Sør-Hålogaland biskop, Møre biskop, Møre bispedømmeråd, Nord-Hålogaland biskop og Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Tunsberg bispedømmeråd*.

Et mindretall bestående av *Hamar biskop, Hamar bispedømmeråd og Bjørgvin bispedømmeråd* gikk inn for å følge prinsippet om at den med nest flest stemmer velges som vararepresentant, slik som i dag.

En rekke høringsinstanser kommenterte valget av varamedlemmer for prester. *Bispemøtet, Sør-Hålogaland biskop, Borg bispedømmeråd, Møre biskop, Møre bispedømmeråd, Nord-Hålogaland biskop, Tunsberg biskop, Tunsberg bispedømmeråd og Presteforeningen* har alle gått inn for at for prestene velges varamedlemmer i nummerert rekkefølge, felles for kategorien prester. *Møre biskop og Møre bispedømmeråd* mente at «prestar og alle leke tilsette som ikke er valt inn på fast plass i rådet, er vararepr. i rådet, i rekkefølge etter talet på stemmer i valomgangen». *Agder og Telemark bispedømmeråd* støttet på sin side forslaget om å velge personlige varamedlemmer.

Presteforeningen uttalte:

Presteforeningen mener alle kandidater som er på valg, må være kandidater til medlemmer av Kirkerådet. Det bør derfor fremmes valglister på 33 leke medlemmer, tre fra hvert bispedømmeråd i § 2-3, pkt. d. Ved valget av varamedlemmer (§ 2-4, pkt. a og b) utgjøres valglisten av de kandidatene som ikke er valgt til medlemmer av Kirkerådet, dvs. 2 leke kirkelig tilsatte, og 22 leke medlemmer, to fra hvert bispedømmeråd.

Videre mente Presteforeningen at «kandidatlistene i § 2-3 bør settes opp i prioritert rekkefølge som ivaretar kravene om minst 40 prosent av hvert kjønn, og minst 20 prosent under 30 år, i tillegg til at nominasjonen som helhet forutsettes å ivareta dette».

Kirkerådets vurderinger

Kirkerådet har merket seg at et stort flertall av høringsinstansene støtter forslaget om at varamedlemmene skal velges i en egen valgomgang, mens et mindretall ønsker å videreføre dagens ordning hvor den som får nest flest stemmer skal velges som varamedlem. Forslaget om å videreføre dagens ordning, kan utformes gjennom følgende bestemmelse:

Valg av varamedlemmer

Den leke kandidaten fra vedkommende bispedømme som har fått nest flest stemmer under valget i Kirkemøtet, er valgt som varamedlem. Hvis det ikke er avgitt stemmer på annen kandidat eller hvis det ikke er annen kandidat, gjennomføres det en ekstra valgomgang.

Den leke kirkelig tilsatte kandidaten som får nest flest stemmer under valget i Kirkemøtet, er valgt som varamedlem for lek kirkelig tilsatt.

Som følge av at flertallet av høringsinstansene ga sin tilslutning til forslaget om at varamedlemmene skal velges i en egen valgomgang, opprettholder Kirkerådet dette forslaget. Se forslag til vedtak § 3-4.

Når det gjelder valg av vara for prestene, støtter Kirkerådet at det bør velges varamedlemmer i nummerert rekkefølge. Ettersom gjeldende kirkelov § 25 fastsetter at Kirkemøtet skal velge personlige varamedlemmer, kan akkurat denne endringen ikke tre i kraft før kirkeloven er opphevet. Forutsatt at ikrafttredelse av trossamfunnsloven følger den forventede tidsplanen fra 1. januar 2020, vil det neste valget av Kirkerådet i 2020 skje etter lovens ikrafttredelse og dermed etter at kirkeloven er opphevet. Et alternativ er å la reglene tre i kraft først fra det tidspunktet kirkeloven er opphevet. Dersom opphevelsen av kirkeloven utsettes, risikerer en at valget av det nye Kirkerådet i 2020 må følge de gamle reglene. Fordi det kun er bestemmelsen om varamedlemmer for prester som er uforenlig med forslaget til nye regler, foreslås det i stedet at det treffes beslutning om en overgangsordning. Det innebærer at det midlertidig fastsettes at det er personlige varamedlemmer, i tråd med kirkeloven, men at den aktuelle bestemmelsen endres til at det skal velges varamedlemmer i nummerert rekkefølge fra og med opphevelsen av kirkeloven. Dette kommer til uttrykk gjennom forslag til vedtak II.

Kirkerådet viser til forslaget fra Presteforeningen om at alle kandidater som er på valg, må være kandidater til medlemmer av Kirkerådet. Det innebærer at det må fremmes valgliste på 33 leke kandidater, slik at det er 22 kandidater å velge mellom i den egne valgomgangen for valg av varamedlemmer. Kirkerådets forslag i høringsnotatet var på den andre side at det skulle fremmes 22 kandidater til leke medlemmer og 22 kandidater til leke varamedlemmer, uten at det var nærmere omtale av hvordan en skulle komme fra 22 leke kandidater, minus de 11 leke kandidatene som ble valgt, til nye 22 leke kandidater til de elleve varaplassene. Presteforeningens forslag sikrer både at det gjenstår 22 leke kandidater etter at elleve leke kandidater er valgt. Samtidig er forslaget ikke uten konsekvenser.

Forslaget må ses i sammenheng med bestemmelsen om hvor mange kandidater bispedømmerådene skal foreslå. I forslaget i høringsnotatet ble det foreslått videreført at bispedømmerådene skal foreslå fire av sine leke medlemmer, inkludert lek kirkelig tilsatt på ønsket plass. Det innebærer at bispedømmerådene foreslår 33 leke kandidater og elleve leke kirkelig tilsatte kandidater. Fordi nominasjonskomiteen skal fremme en valgliste med 33 leke kandidater på grunnlag av bispedømmerådene prioritinger, vil nominasjonskomiteens mulighet til å

foreta en prioritering og ivareta kjønnsbalanse, ungdomsrepresentasjon mv. dermed være ikke-eksisterende. Det har sammenheng med at valglisten skal være presentert i alfabetisk rekkefølge, jf. avsnitt 2 ovenfor. For å kompensere for dette, går Kirkerådet inn for at bispedømmerådene skal foreslå fem av sine leke medlemmer, inkludert lek kirkelig tilsatt på ønsket plass. Det vil gi nominasjonskomiteen 44 kandidater å foreta en prioritering mellom.

7. Nominasjonsordning

Forslag i høringsnotatet

Kirkerådet foreslo å videreføre gjeldende nominasjonsordning ved valg av Kirkerådet. Det innebærer at det siste Kirkemøtet i bispedømmerådernes valgperiode velger en nominasjonskomité bestående av tre leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt og en prest, hvor ett av medlemmene skal være under 30 år.

Nominasjonskomiteen skal så innhente forslag fra bispedømmerådene. Bispedømmerådene skal foreslå fire leke kandidater i prioritert rekkefølge, inkludert lek kirkelig tilsatt. Fra bispedømmerådene i Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bør minst en av de foreslåtte kandidatene være same. Kirkerådet foreslår også å videreføre at alle prestene i Kirkemøtet er å anse som kandidater til Kirkerådet. Begrunnelsen for dette er at det skal velges fire prester med fire varamedlemmer, slik at åtte av Kirkemøtets elleve prester uansett blir valgt. Dermed er det kun tre prester som ikke blir valgt, noe som var bakgrunnen for at Kirkemøtet fra 2014 valgte å anse alle prestene som kandidater til Kirkerådet. Kirkerådet ba høringsinstansene særskilt å vurdere om også alle leke kirkelig tilsatte i Kirkemøtet bør være kandidater til Kirkerådet, eller om dagens ordning hvor det er tre leke kirkelige tilsatte som foreslås av nominasjonskomiteen, bør videreføres.

I Kirkerådets saksorientering til Kirkemøtet 2016, la Kirkerådet til grunn at forholdet mellom nominasjonskomiteen og valgkomiteen kunne være aktuelt å gjennomgå i forkant av valget av Kirkeråd i 2020, se saksorienteringen i sak KM 13/16 side 6. I henhold til Kirkemøtets forretningsorden § 3-5 skal Kirkemøtet velge en valgkomité for fire år. Denne valgkomiteen har etter gjeldende regler for valg av Kirkeråd § 5-1 ansvaret for å lede valget og foreta valgoppgjøret, det vil si fungere som en nøytral valgmyndighet med et ansvar for gjennomføringen av valgene i Kirkemøtet. Samtidig fungerer valgkomiteen som nominasjonskomité ved valg som gjennomføres midt i valgperioden, herunder nyvalg. Det kan stilles spørsmålstegn ved om kombinasjonen av rollene som nøytral valgmyndighet og nominasjonsorgan prinsipielt sett er heldig. På den annen side har ordningen fungert godt hittil, samtidig som det ikke er gitt at det finnes noen gode alternativer til dagens ordning. En kunne sett for seg at Kirkemøtet i starten av bispedømmerådernes valgperiode valgte en nominasjonskomité som fungerer i fire år, helt til Kirkemøtets første møte i den følgende valgperioden. Da kunne en skille rollene som valgkomité i betydningen valgstyre og valgkomité i betydningen nominasjonskomité. Det er imidlertid ikke gitt at Kirkemøtet på sitt første møte i valgperioden kjenner kandidatene eller forholdende godt nok til at det er naturlig å velge en nominasjonskomité for et valg som vil foregå fire år senere. Kirkerådet valgte derfor å fremme et forslag om å videreføre dagens ordning hvor valgkomiteen også fungerer som nominasjonskomité ved nyvalg i perioden.

Det følger av reglens system at der nominasjonskomiteen fremmer en valgliste, kan ikke valgkomiteen stryke eller endre på kandidatene som er nominert av

nominasjonskomiteen, med mindre kandidatene selv har erklært at de trekker sitt kandidatur eller viser seg å ikke lenger være valgbare. Kirkerådet foreslo samtidig å tydeliggjøre i reglene at valgkomiteen kan fremme tilleggs kandidater til de kandidatene som er nominert av nominasjonskomiteen. Dette er for å gjøre det klart at valgkomiteen vil ha en rolle også ved disse valgene. Samtidig er valgkomiteens medlemmer også medlemmer av Kirkemøtet, og har i denne egenskap rett til å fremme benkeforslag. Det vil imidlertid være mer naturlig at dette gjøres av valgkomiteen som komité, enn om valgkomiteens medlemmer fremmer det på egenhånd.

For ordens skyld ble det også foreslått å presisere i reglene at suppleringsvalg til Kirkerådet i valgperioden skal foretas av Kirkemøtet. Dette er i tråd med gjeldende praksis, jf. sak KM 02.9/17. Det vil da være valgkomiteen som fungerer som nominasjonskomité. Valgkomiteen skal be vedkommende bispedømmeråd om forslag til en til to kandidater til plassen som står ubesatt.

Kirkemøtets forretningsorden § 7-6 åpner for at personvalg kan foregå ved stemmesedler på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem. Kirkerådet foreslo å ta inn tilsvarende bestemmelser i valgreglene som åpner opp for at Kirkerådet kan velges enten ved stemmesedler på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem.

Høringsinstansenes tilbakemeldinger

Det var bred oppslutning blant høringsinstansene om å videreføre dagens nominasjonsordning.

Når det gjelder spørsmålet om alle leke kirkelige tilsatte skulle anses som kandidater, eller om nominasjonskomiteen skulle fremme et forslag på tre kandidater, var det størst oppslutning om å videreføre ordningen hvor det er tre anbefalte kandidater fra nominasjonskomiteen. *Bispemøtet, Sør-Hålogaland biskop, Nord-Hålogaland biskop, Nord-Hålogaland bispedømmeråd, Stavanger bispedømmeråd, Bjørgvin bispedømmeråd og Oslo bispedømmeråd* støttet alle dette. *Agder og Telemark bispedømmeråd* ga på den annen side uttrykk for at det «ønsker at alle leke kirkelige tilsatte i Kirkemøtet skal være å anse som kandidater til Kirkerådet, på samme måte som prestene.»

Kirkerådets vurderinger

Kirkerådet foreslår som nevnt ovenfor at bispedømmerådene skal foreslå fem kandidater, inkludert lek kirkelig tilsatt, og at nominasjonskomiteen skal nominere 33 leke kandidater. Ut over det, opprettholder Kirkerådet forslaget om nominasjonsordning.

I nominasjonskomiteens arbeid kommer det fra tid til annen spørsmål om forholdet mellom leke kandidater til ledervervet (forslag til § 2-3 a) og leke kandidater til ordinære medlemsverv (forslag til § 2-3 d). Kirkemøtet fattet i 2014 et vedtak som tok stilling til dette, jf. sak KM 04/14. Kirkemøtet vedtok følgende:

Kirkemøtet legger følgende presisering til grunn i spørsmålet om nominasjon av lederkandidater på nominasjonskomiteens kandidatliste:

Kandidater som både sier ja til å stille som kandidat til medlem av Kirkerådet og som kandidat til leder, settes opp på kandidatlisten som en av de totalt [33]¹ nominerte. Dette antas å være det normale.

Dersom en kandidat kun stiller som kandidat til leder, men ikke ønsker å stille som ordinært medlem til Kirkerådet, kan nominasjonskomiteen føre denne lederkandidaten opp i tillegg til det antall som skal nomineres fra de øvrige kategoriene.

Dersom en lederkandidat ikke blir valgt, og da ikke står på nominasjonskomiteens kandidatliste for valg til ordinært medlem, åpner reglene for at det kan fremmes forslag til kandidater under møtet (...). Denne kandidaten vil da komme inn i tillegg til de andre kandidatene på den aktuelle listen, og valgkomiteen må sørge for at kandidatlisten / stemmeseddelen endres i samsvar med dette.

Kirkerådet mener dette fortsatt bør legges til grunn, med de nødvendige tilpasninger som følge av at leder kun kan velges blant de leke medlemmene.

Kirkerådet opprettholder forslaget om suppleringsvalg i valgperioden. For å unngå senere tvil om hva forslaget innebærer, vil Kirkerådet presisere følgende: I forslaget til § 4-2 heter det at reglene i kirkeloven § 7² gjøres tilsvarende gjeldende for Kirkerådet. Det betyr at ved uttreden av Kirkerådet, vil varamedlemmet automatisk rykke opp som medlem i tråd med reglene i kirkeloven § 7 siste ledd. Det gjennomføres etter det suppleringsvalg for nytt varamedlem.

Når det gjelder suppleringsvalg av prest og lek kirkelig tilsatt, vil varamedlemmet rykke opp ved uttreden. Det vil være bispedømmerrådet i det bispedømmet den som trer ut av rådet kommer fra, som skal foreslå kandidater. Som vanlig vil valgkomiteen selv også føre opp kandidater på listen, og Kirkemøtets medlemmer vil kunne fremme benkeforslag.

Kirkerådet opprettholder også forslaget om mulighet for elektronisk avstemning.

Når det gjelder spørsmålet om alle leke kirkelig tilsatte skal anses som kandidater eller om nominasjonskomiteen skal fremme et forslag på tre kandidater, var det bred oppslutning om forslaget om å videreføre dagens ordning. For ordens skyld vises det til at alle lek kirkelig tilsatte vil bli foreslått av bispedømmerådene som kandidater til bispedømmerrådet, mens nominasjonskomiteen skal velge å nominere tre av disse kandidatene. Dersom alle lek kirkelig tilsatte ville være kandidater til valget som lek kirkelig tilsatt, vil det være elleve kandidater til en plass. Det vil antagelig medføre en betydelig spredning av stemmene. Til sammenligning vil det være 2,75 kandidater per plass for prestene. Kirkerådet mener det er bedre at nominasjonskomiteen skal fremme tre kandidater, hvor andre kandidater eventuelt kan fremmes gjennom benkeforslag.

¹ Kirkemøtet snakket om «de 36 nominerte», noe som inkluderte leke, leke kirkelig tilsatte og prester. I forslaget her er det kun snakk om de 33 leke nominerte.

² Denne henvisningen vil senere endres til kirkeordningen § 17, jf. forslag til vedtakspunkt II. Kirkeordningen § 17 vil inneholde tilsvarende bestemmelser som kirkeloven § 7.

8. Andre bestemmelser

Forslag i høringsnotatet

Kirkerådet foreslo å videreføre bestemmelsene som regulerer hvordan Kirkemøtet kan skifte ut Kirkerådet og foreta et nyvalg i valgperioden. Dette er regler Kirkemøtet fastsatte fra 1. januar 2017, og Kirkerådet viste i høringsnotatet til at det ikke kan se at det er grunn til å endre dette nå.

Kirkerådet foreslo dessuten å videreføre bestemmelsene om uttredden av Kirkerådet i valgperioden, hvor reglene i kirkeloven § 7 gjøres tilsvarende gjeldende for Kirkerådet, samt bestemmelsen om at Kirkerådet kan foreta mindre endringer i reglene.

Tidligere har det vært en bestemmelse som fastslår at «hvis det ikke er avgitt stemmer på annen kandidat [enn den som ble valgt] eller hvis det ikke er en annen kandidat, utpeker vedkommende bispedømmeråd vararepresentanten». Som følge av at varamedlemmene velges i en egen valgomgang etter forslaget i høringsnotatet, ble det ikke ansett som nødvendig å videreføre en slik bestemmelse. Det har også sammenheng med at Kirkerådet mente at valget av Kirkerådets medlemmer og varamedlemmer må foretas av Kirkemøtet.

Kirkerådet foreslo å videreføre bestemmelsene om stemmelikhet. Disse slår fast at Kirkemøtet først skal benytte omvalg mellom kandidatene som oppnår likt stemmetall. Ved fortsatt stemmelikhet, avgjøres valget ved loddtrekning. Kirkemøtekomiteen la i sin behandling av saken i 2014 vekt på at «Dette vil gi Kirkemøtet mulighet til å stemme på den av disse de ønsker inn i Kirkerådet (...)». Kirkemøtet får dermed velge hvem som skal bli medlem av Kirkerådet» (protokollen fra Kirkemøtet 2014 side 21). Alternativet hvor det gjennomføres loddtrekning ved stemmelikhet i første omgang, har Kirkemøtet altså tidligere valgt vekk, og det ble ikke fremmet forslag om å endre dette.

I det foreslåtte regelutkastet er det ikke presisert hvor mange kandidater det skal avgis stemmer på. Det er i utgangspunktet lagt til grunn at Kirkemøtets medlemmer avgir stemme på like mange kandidater som skal velges innen hver kategori, men at det er adgang til å stemme blankt i henhold til kirkeloven § 30 annet ledd. I andre valgomgang i alternativ 2 vil det for eksempel si at det skal avgis stemme på inntil fem leke medlemmer, to prester og lek kirkelig tilsatt. Kirkerådet pekte i høringsnotatet på at det likevel vurderer om dette bør presiseres eksplisitt i reglene, for å unngå tvil. Kirkerådet valgte derfor å be høringsinstansene vurdere dette særskilt. Kirkerådet pekte i høringsnotatet på at det eventuelt vil fremme forslag om en slik presisering til Kirkemøtet på bakgrunn av høringen.

Når det gjelder forkasting av stemmesedler, foreslo Kirkerådet å videreføre bestemmelsen om at stemmesedler som er feil utfylt skal forkastes, men det presiseres i reglene at det er valgkomiteen som er rett organ til å vedta at en stemmeseddel skal forkastes. Dette er i tråd med alminnelige prinsipper for valg, hvor spørsmålet om stemmesedler skal forkastes anses som en avgjørelse av prinsipiell betydning som ikke kan delegeres.

Høringsinstansenes tilbakemeldinger

Det var bred oppslutning blant høringsinstansene om forslagene om andre bestemmelser i høringsnotatet.

Når det gjelder spørsmålet om det bør presiseres hvor mange kandidater det skal avgis stemmer på, var det bred enighet blant høringsinstansene om at det kan være ønskelig for å tydeliggjøre prosedyrene.

Agder og Telemark bispedømmeråd ønsket: «at valgreglene utformes på en slik måte at ett bispedømme ikke kan få både lek representant, lek kirkelig tilsatt og prest valgt inn i Kirkerådet.»

Sør-Hålogaland bispedømmeråd uttalte:

Sør-Hålogaland bispedømmeråd foreslår at lek kirkelig tilsatt ikke skal velges fra egen kvote til Kirkerådet. Dette påvirker flere av paragrafene, og medfører i praksis at Kirkerådet reduseres med en representant.

Møre bispedømmeråd uttalte:

Møre bispedømmeråd ber om at reglane for konstituering av Kyrkjerådet tar demokratiske og geografiske omsyn slik at nestleiar ikkje lenger kan representere same bispedømme som leiar.

Agder og Telemark bispedømmeråd, Nord-Hålogaland biskop og Nord-Hålogaland bispedømmeråd tok alle opp at betegnelsen lek kirkelig tilsatt er lite dekkende, ettersom denne gruppen også inkluderer vigslede personer. *Nord-Hålogaland biskop og Nord-Hålogaland bispedømmeråd* pekte på at «Dette er et punkt vi pekte på i høringssvaret vårt om Kirkerådets sammensetning i november 2017, og det er skuffende å se at ikke dette har blitt rettet opp i.»

Kirkerådets vurderinger

På bakgrunn av høringen, foreslår Kirkerådet å presisere hvor mange kandidater det skal avgis stemme på. For øvrig opprettholder Kirkerådet forslagene fra høringsnotatet.

Kirkerådet har lagt vekt på at reglene ikke skal bli for kompliserte, samt at Kirkemøtet gjennom regelverket i begrenset grad skal legge begrensninger på sine egne valgmuligheter. I lys av dette, velger Kirkerådet ikke å fremme forslag som gjør hindrer at et bispedømme kan få både lek medlem, lek kirkelig tilsatt og prest valgt inn i Kirkerådet. Samtidig antas det at Kirkemøtet selv vil legge vekt på slike forhold når det foretar valg av Kirkerådet.

Når det gjelder innspillet fra Sør-Hålogaland bispedømmeråd, viser Kirkerådet til at Kirkemøtet har bedt Kirkerådet fremme et forslag som bygger på den sammensetningen Kirkerådet vedtok i 2018. Kirkerådet forholder seg til den sammensetningen Kirkemøtet har vedtatt.

Innspillet fra Møre bispedømmeråd om å endre reglene for konstituering av Kirkerådet ville eventuelt medføre en endring i regler 14. november 1997 nr. 1541 for Kirkerådets virksomhet § 1 nr. 2. Det er i det regelverket konstitueringen er regulert. Det kunne eventuelt settes inn et annet punktum som følger:

Medlem av Kirkerådet fra samme bispedømmet som lederen, er utelukket fra valg til nestleder.

Et slikt forslag vurderes å ligge utenfor denne sakens ramme. Dersom en skulle gått inn på nærmere spørsmål om konstitueringen, er det flere spørsmål som kunne reises. Det kan blant annet være snakk om hvorvidt nestleder i Kirkerådet kun skal kunne velges blant de leke medlemmene. Ettersom slike spørsmål ikke har vært tilstrekkelig utredet samt at den aktuelle forskriften ikke har vært sendt på høring, anses det ikke som aktuelt å ta opp dette spørsmålet nå.

Når det gjelder betegnelsen lek kirkelig tilsatt, viser Kirkerådet til at kirkeloven og kirkevalgreglens bestemmelser om bispedømmerrådets, Kirkerådets, Kirkemøtets sammensetning, benytter betegnelsen lek kirkelig tilsatt. Så lenge Kirkemøtet består av personer som er valgt inn som lek kirkelig tilsatt, vil det være vanskelig å erstatte benevnelsen med et annet begrep for valget av Kirkerådet, som kun kan bestå av medlemmer av Kirkemøtet. Spørsmålet om endring av betegnelsen lek kirkelig tilsatt hører derfor hjemme innenfor rammen av andre saker enn denne.

9. Konsekvenser for kjønn og likestilling

Forslaget viderefører kravet om at valglisten fra nominasjonskomiteen, eventuelt valgkomiteen, skal sikre at hvert kjønn er representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på valglisten. Dette er en videreføring av gjeldende rett. Tilleggs kandidater som føres opp på valglisten etter benkeforslag eller forslag fra valgkomiteen, foreslås ikke omfattet av dette kravet, se forslag til § 2-3 siste ledd siste punktum. Det vil være opp til Kirkemøtet selv om det vil foreta et valg av kandidater som sikrer en kjønnsbalanse i sammensetningen.

Høringsinstansenes tilbakemeldinger

De høringsinstansene som kommenterte spørsmålet om kjønnsbalanse, var alle opptatt av at valgreglene bør sikre en kjønnsbalanse på 40 prosent av hvert kjønn i Kirkerådet. Dette hensynet var lagt vekt på av mange i begrunnelsen for at de gikk inn for alternativ 2 med to valgomganger for valg av andre medlemmer av Kirkerådet enn leder.

Sør-Hålogaland bispedømmerråd mener at det i reglementet skal settes krav om minst 40 prosent representasjon av hvert kjønn i Kirkerådet.

Kirkerådets vurderinger

Etter Kirkerådets vurdering vil Kirkerådets forslaget legge godt til rette for en kjønnsbalanse i Kirkerådet, ved at det er et krav om at hvert kjønn er representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på valglisten.

Forslaget fra Sør-Hålogaland bispedømmerråd om at det i reglene skal settes krav om minst 40 prosents representasjon av hvert kjønn i Kirkerådet, blir av Kirkerådet forstått som et forslag om å gi særlige regler for hvordan valgoppgjøret skal gjennomføres som sikrer dette. Et eksempel på hvordan dette kan gjøres for forholdstallsvalg, er å finne i den nye kommuneloven av 2018 § 7-6 tredje ledd og kirkevalgreglene § 6-2 (1) bokstav d. En slik bestemmelse kunne sett slik ut:

Dersom Kirkerådet ikke etter avstemningen ikke får representasjon av minst 40 kandidater fra hvert kjønn, rykker kandidater fra det underrepresenterte kjønn opp i det omfang det er nødvendig for å oppnå slik balanse.

Det betyr altså at hvis det i utgangspunktet er valgt fem mannlige medlemmer (35,7 prosent) og ni kvinnelige medlemmer (64,3 prosent), skal det kvinnelige medlemmet som har lavest stemmetall i valgoppgjøret erstattes av det mannlige varamedlemmet innen samme kategori (lek/bispedømme, prest, lek kirkelig tilsatt) som har nest flest stemmer. Det vil sikre at det blir seks mannlige medlemmer (42,9 prosent) og åtte kvinnelige medlemmer (57,1 prosent).

Kirkerådet viser til forenkling av regelverket er et viktig hensyn som ligger bak regelutformingen. Gjennom kravet om at valglisten skal inneholde minst 40 prosent kandidater av hvert kjønn og at det gjennomføres to valgømganger ved valg av andre medlemmer enn Kirkerådets leder, forventer Kirkerådet at Kirkemøtet vil kunne ivareta om en kjønnsbalanse gjennom de valg det foretar. Det var dessuten bred oppslutning i høringen om forslaget slik det forelå. Kirkerådet velger derfor ikke å følge forslaget til Sør-Hålogaland bispedømmeråd.

10. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til nye regler for valg av Kirkerådet, anses ikke å medføre økte økonomiske konsekvenser sammenlignet med dagens ordning. Forslaget innebærer administrative forenklinger av gjennomføringen av valget som følge av at valgoppgjøret blir mindre komplisert.